

Mark- och miljödomstolen
Östersunds tingsrätt
Storgatan 6
831 30 Östersund

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län beslut den 4 februari 2016 i beslut med diarienummer 551-3515-13

KLAGANDE

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Svartviksslingan 28, 167 39 Bromma

SAKEN

Fiskodling, fastighet Vejmon 2:19, i Krokoms kommun

YRKANDEN

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) yrkar att Mark- och miljödomstolen (MMD) upphäver Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län beslut den 4 februari 2016 med diarienummer 551-3515-13 samt avslår den sökandes tillståndsansökan.

Sportfiskarna yrkar i andra hand att MMD upphäver Miljöprövningsdelegationens beslut samt återförvisar målet till delegationen för fortsatt handläggning.

Grunder

Sammanfattning

Av denna överklagan framgår att den sökta fiskodlingen enligt Sportfiskarna skulle innebära:

1. Potentiell försämring av underliggande kvalitetsfaktorer och/eller sänkt statusklassning enligt EU:s ramdirektiv för vatten.
2. Utsläpp av antibiotika samt risk för tillväxt av alger på grund av ytterligare belastning av fosfat och kväve, till äventyrande av Storsjön som en viktig vattentäkt.

3. Risk för sjukdomsspridning och annan negativ påverkan på unika vilda fiskbestånd till följd av rymning av odlad fisk samt eventuell övergödning.
4. Äventyrande av gynnsam bevarandestatus i närliggande Natura 2000-områden.

På grund av ovanstående bör tillståndsansökan avslås alternativt avvisas. Sportfiskarna anser vidare att en praxisändring med avseende på bästa möjliga teknik vid kommersiell fiskodling är nödvändig för ett uppnående av hållbart vattenbruk i flertalet svenska vatten.

Bevisbörda samt EU:s ramdirektiv för vatten

Av vatteninformationssystem Sverige (VISS) framgår att den fiskodling överklagan gäller är planerad till en vattenförekomst med måttlig status. Fastslaget målar för uppnående av god ekologisk status är satt till 2021.

Av EU-domstolens dom i mål C 461/13 framgår följande:

Miljömålen i RDV (MKN för vatten enligt den svenska vattenförvaltningen) är bindande för medlemsstaterna (och därmed också för tillsyns- och tillståndsmyndigheterna) och innebär att en verksamhet inte får tillåtas om den:

- a) Riskerar att orsaka en försämring av status eller när uppnående av god ekologisk status eller god ekologisk potential äventyras.
- b) Om till klassningen underliggande kvalitetsfaktorer försämras, oavsett att en sådan försämring leder till en lägre statusklassning av vattnet.

Enligt principen om den omvända bevisbördan ligger det på verksamhetsutövaren att bevisa att ytterligare belastning av fosfor och kväve i aktuella vattenförekomster inte kommer bryta mot de förpliktelser som framgår av balkens bestämmelser. Bland dessa bestämmelser ingår de miljö kvalitetsnormer som med stöd av EU-domstolens avgörande i C 461/13 nu bör anses som gränsvärdesnormer.

Sportfiskarna anser att verksamhetsutövarens underlag gällande potentiell försämring av underliggande kvalitetsfaktorer eller lägre statusklassning är alltför bristfälligt för att uppfylla verksamhetsutövarens bevisbörda. Sportfiskarna vill här understryka att det räcker med att en av de underliggande kvalitetsfaktorerna försämras för att tillstånd enligt EU-domstolens avgörande inte får ges. Endast på denna grund bör därför tillståndsansökan avslås.

Vattentäkt samt höga naturvärden

Storsjön förser Östersunds stad med dricksvatten, vidare är Storsjön huvudvattentäkt för fyra kommuner. Sportfiskarna menar därför, likt länsstyrelsen, att eventuell negativ påverkan på denna viktiga vattentäkt, t.ex. genom ökad alg tillväxt eller utsläpp av antibiotika, behöver undersökas närmare. Med det knapphändiga underlag som finns tillhanda idag anser Sportfiskarnas därför att kraven på utredning av miljöpåverkan enligt 6 kap 3 § MB inte är uppfyllda.

Storsjön hyser ett antal väl dokumenterade unika fiskbestånd, däribland ett flertal genetiskt specifika öringstammar, ett starkt harrbestånd samt ett svagt men genetiskt värdefullt rödingbestånd. Problematiken kring förrymd fisk från öppna odlingskassar är välkända, ändå fattas tillräckligt underlag på hur sådan förrymd odlad fisk kan komma att påverka Storsjöns unika vilda fiskebestånd samt anknytande strömvatten-ekosystem. Den potentiellt negativa påverkan på Storsjöns vilda fiskbestånd som en följd av sökta fiskodling kan sammanfattas som följande:

1. Förrymd odlad fisk eller fisk i kassarna kan föra med sig olika smittor till vilda fiskbestånd. Särskilt allvarlig bland dessa sjukdomar är Bakteriell njurinflammation, BKD (renibakterios). Denna sjukdom sprids lätt och skulle vid eventuell smitta till vildfiskbestånden där riskera att få katastrofala följder.
2. Sker rymningar i större skala, något som erfarenhetsmässigt är frekvent förekommande vid liknande storskaliga fiskodlingar, kan konkurrens om utrymmet i sjön och samma föda inverka negativt på de vilda fiskbestånden.
3. Regnbåge reproducerar sig inte naturligt i svenska vatten. Deras lekinstinkt innebär dock fortfarande att de vandrar upp i lekvattnen under samma period som harr med risk för att där ockupera värdefulla lekbottnar och störa leken.
4. Skulle sökt verksamhet leda till mer än endast lokala övergödningseffekter kommer Storsjöns ekosystem ändras. Detta skulle sannolikt påverka Storsjöns unika vilda fiskbestånd negativt.

Storsjön har pekats ut som särskilt värdefullt vatten av Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Jämtlands län på grund av dess mycket höga naturvärden, vidare är Storsjön klassad som ett riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap 6 § st 2 MB.

På grund av Storsjöns erkänt höga naturvärden, dess vikt som vattentäkt och för friluftslivet, samt att den sökande enligt Sportfiskarna inte uppfyllt sin bevisbörda med avseende på utredning av potentiell skada på dessa intressen, anser Sportfiskarna att en avvägning enligt miljöbalken bör innebära ett avslag i tillståndsfrågan, alternativt ett avvisande.

Natura 2000

Dammån ligger i ett Natura 2000-område med lokalisering inom påverkansradie från sökta verksamheter. Natura 2000-området syftar till att skydda ett värdefullt strömvatten-ekosystem. I området reproducerar sig även utpekade skyddsvärda arter såsom öring. Öringbeståndet i Dammån vandrar sedan till och har sin huvudsakliga tillväxt i Storsjön. Enligt 7 kap. 28 b § MB får tillstånd inte lämnas om livsmiljöer eller gynnsam bevarandestatus i sådana skyddsvärda områden äventyras. Av NJA 2013 s. 613 samt praxis från EU-domstolen framgår vidare att detta gäller oavsett om verksamheten med potentiellt negativ påverkan ligger inom eller utanför det skyddade området. Inom påverkansradie från sökta verksamhet ligger även ett flertal andra

Natura 2000-områden, till dessa räknas Tysjöarna och Näkten. I området finns vidare planer på nya Natura 2000-områden vid Kvitsleströmmar och Billstaån.

Omfattande rymningar från öppna odlingskassar är enligt länsstyrelsen av erfarenhet frekvent förekommande vid storskalig fiskodling. Enligt Sportfiskarna kan sådan förrymd odlad fisk riskera gynnsam bevarandestatus t.ex. genom att föra med sig olika smittor till vilda fiskbestånd som sedan för dessa smittor vidare upp i Dammån under lekperioden. Vilka potentiella skador på Dammåns fiskbestånd detta kan innebära är inte utrett. Vidare föreligger enligt Sportfiskarna risker för negativ påverkan på Natura 2000-området genom störning av de vilda fiskbeståndens lek samt störning genom konkurrens av föda och utrymme. Då tillräckligt underlag enligt Sportfiskarna därmed saknas för att bedöma förutsättningarna för tillståndet enligt 6 kap 3 § MB bör även på denna grund tillståndsansökan avslås alternativt avvisas. Ett tilläpande av försiktighetsprincipen stödjer ytterligare en sådan argumentation.

Möjligheter teknikbyte

Sportfiskarna anser att den i M 8370-02 fastslagna praxis, att bästa möjliga teknik vid fiskodling innebär öppna odlingskassar, bör revideras då det i dagsläget finns kommersiellt gångbara landbaserade slutna system för fiskodling. Ett sådant är till exempel Recirculating Aquaculture System (RAS). Systemet används idag framgångsrikt och innebär i korthet kommersiell fiskodling utan utsläpp av t.ex. fosfor, kväve och antibiotika till omkringliggande vattenförekomster. Vidare elimineras risk för rymning av odlad fisk samt spridning av sjukdomar till vilda fiskbestånd.

RAS-odlingar finns etablerade utomlands och är lönsamma. Några exempel på sådana anläggningar är Langsand Laks AS i Danmark och Kuterra i Canada, B.C. Vidare finns i dagsläget planer på storskaliga nya RAS-odlingar både i Norge, Sverige och Åland. Investeringskostnaderna i byggnader och pumpar är initialt högre än för öppna kassar. Betydande investeringsstöd finns dock från EU samtidigt som investeringskostnaden motsvarande en produktion på 1000 ton matfisk nu sjunkit från 100 miljoner till cirka 62 miljoner.

Behov av praxisändring - bästa möjliga teknik

Med stöd av uppgifter från vattenmyndigheten kan det konstateras att fiskodlingar står för betydande utsläpp av fosfor och kväve. Vidare kan det konstateras att risk för sjukdomsspridning till vilda fiskbestånd föreligger. Nuvarande kunskap om fiskodling i öppna odlingskassars betydande miljöpåverkan samt den osäkerheten som fortfarande föreligger kring den långsiktiga miljöpåverkan av sådana verksamheter talar ytterligare, med stöd av försiktighetsprincipen, för behovet av en praxisändring angående bästa möjliga teknik vid kommersiell fiskodling.

Med tanke på EU-domstolens avgörande i C 461/13, samt den omfattande övergödningsproblematik som idag förekommer i svenska sjöar och i Östersjön, kan det vidare ifrågasättas om kommersiell fiskodling i öppna odlingskassar alls är förenligt med hållbart vattenbruk i dessa vatten. Sportfiskarna anser nuvarande praxis som särskilt graverande med tanke på de kommersiellt gångbara alternativ som redan idag används på storskalig nivå i våra grannländer. Genom en praxisändring med avseende på bästa möjliga teknik skulle kommersiell

fiskodling kunna bedrivas utan att riskera en överträdelse av bland annat portalparagrafen i miljöbalken eller hänsynsreglerna i balkens andra kapitel.

För Sportfiskarna

Torkel Blomqvist